

SOUČASNÉ MOŽNOSTI LÉČBY ZÁVISLOSTI NA TABÁKU OD AMBULANTNÍCH ORDINACÍ PO NEMOCNICE, VÍCEČETNÉ ZÁVISLOSTI

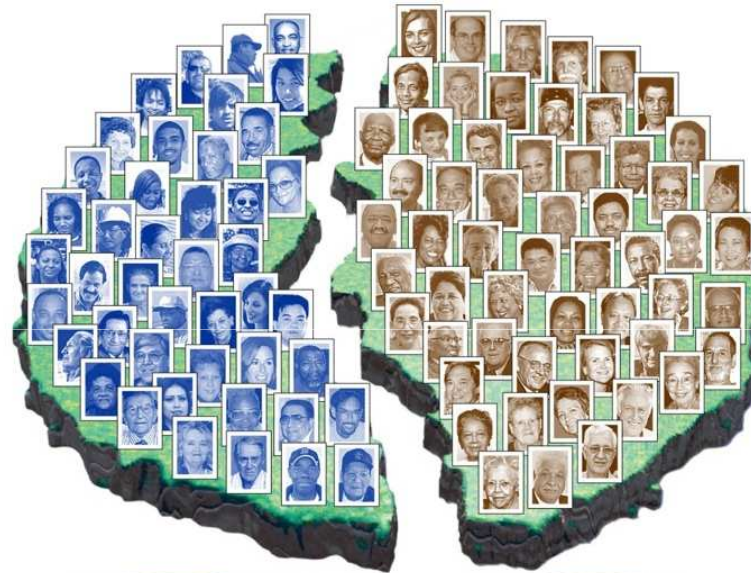
Eva Králíková

**Ústav hygieny a epidemiologie 1.LF UK a VFN,
Centrum léčby závislosti na tabáku III. interní kliniky
1.LF UK a VFN, Praha**

AT KONFERENCE, Špindlerův Mlýn, 28.4. 2010

KDO UMÍRÁ NA NÁSLEDKY UŽÍVÁNÍ TABÁKU?

Who is Dying from Tobacco?

44%

4 of 10 American tobacco deaths
are Americans with substance use
and mental health disorders

56%

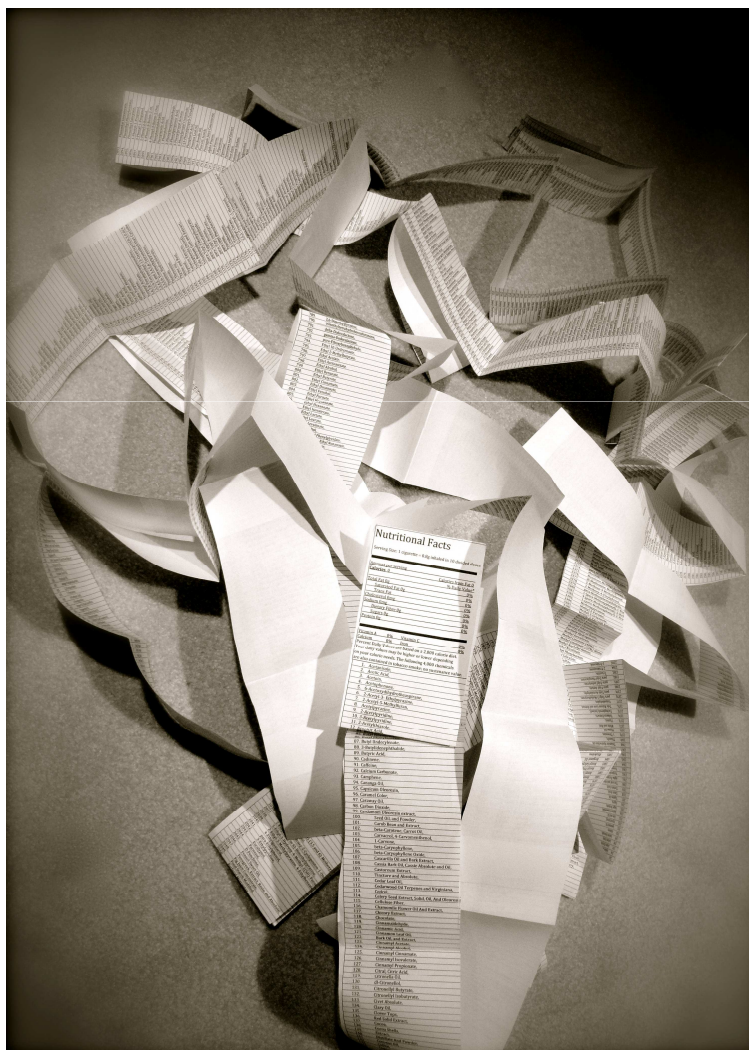
Tobacco deaths of Americans
without identified mental health
and substance use disorders

WiNTiP

www.wisconsinwintip.com

© C.R.E.M. 2009

CHEMIKÁLIE TABÁKOVÉHO KOUŘE NA „INFORMACI O SLOŽENÍ VÝROBKU“

ZÁVISLOST NA NIKOTINU

- Nikotin - poločas 2 hodiny
- Potřeba zapálit si do hodiny po probuzení
- Kouří denně, většinou 10-15 a víc cigaret
- Neumíme ale jasně říci, kdo na nikotinu závislý NENÍ

Abstinenční příznaky: kombinace fyzického a psychického stavu, která komplikuje léčbu závislosti na tabáku

1. West RW, et al. Fast Facts: *Smoking Cessation*. 1st ed. Oxford, United Kingdom. Health Press Limited. 2004.

FARMAKOTERAPIE

- nikotin
náplast
žvýkačka
inhalátor
- bupropion
- vareniklin

NNT (number needed to treat, 6ti měsíční abstinence)

- Krátká intervence 33-100
- Behaviorální podpora 14 - 33

FARMAKOTERAPIE:

- Nikotin (náhradní terapie nikotinem) 14
- Bupropion 11
- Vareniklin 8

- (např. statiny: 80-250)

LÉČBA OBECNĚ

- Každý lékař/sestra/jiný zdravotník: krátká intervence při každém klinickém kontaktu
- Intenzivní léčba k dispozici těm, kdo chtějí přestat a potřebují ji
- Hrazení léčby personálu a hrazení medikace pacientům

4 ZÁKLADNÍ ZDRAVOTNICKÉ PROFESE, KTERÉ SE MAJÍ ZABÝVAT LÉČBOU ZÁVISLOSTI NA TABÁKU

- Lékař
- Sestra
- Farmaceut
- Dentista

KRÁTKÁ INTERVENCE - „5 A“

- 1. ASK, ptej se
- 2. ADVISE, porad' přestat
- 3. ASSESS, posud' ochotu přestat
- 4. ASSIST, pomoz přestat
- 5. ARRANGE CONTROLS - plánuj kontroly

SPECIALIZOVANÁ CENTRA

- Alespoň 1 vyškolený lékař, sestra (psychoterapeut)
- Měření CO ve výdechu
- Standardní postup
- Zpětná vazba - speciální program
- 30 v ČR (pneumologie, interna, kardiologie)
- Odd. léčby závislostí???

SCHÉMA NÁVŠTĚV

- Screening - cca 1 h, převážně sestra
- Intervence - cca 2-2,5 h
- Kontroly - cca 30 minut
- Sledujeme rok od poslední cigarety
- „Dokud chcete přestat, jste tu správně“

TABÁKU

aktuální seznam na

www.mzst.cz

NEKUŘÁCKÉ PRACOVÍŠTĚ - vyplatí se

- Vyhlásit nejméně měsíce dopředu
- Analýza (prevalence, přání přestat)
- Nabídka pomoci
- Proč je nekuřáctví dobré pro všechny
- Zaměstnanci mají 3 možnosti:
 - ➔ Přestat kouřit (měl by podpořit zaměstnavatel)
 - ➔ Nekouřit během pracovní doby
 - ➔¹⁴ (Najít si jiné zaměstnání)

NEKUŘÁCKÁ NEMOCNICE

WWW.ENSHEU

Sebehodnotící dotazník, 42 otázek v 10 okruzích,
maximálně možno získat 168 bodů

Zmapování situace (prevalence, zákaz prodeje
tabákových výrobků, zákaz kouření personálu i
pacientů - pak ovšem s nabídkou léčby
abstinenčních příznaků...), nabídka pomoci -
léčba personálu i pacientů, vyškolení personálu
v krátké intervenci, k dispozici intenzivní léčba
- centra pro závislé na tabáku

Alkohol a kouření

- 80 % alkoholiků kouří
- 30 % kuřáků jsou alkoholici (jen zahraniční data)

(Miller at al., 1998)

Doc. Skála, kolem 1960: „Průměrné dožití našich pacientů bylo kolem 60 let. Závislost na kouření jako na náhradní droze zavinila, že trvale a důsledně abstinující pacient se vlastně nedožil odměny prodlouženého věku.“

Vareniklin

- Vareniklin snižuje abstinenční příznaky u těžkých alkoholiků, zvyšuje abstinenci od alkoholu

Vareniklin

- nAChR: závislost na nikotinu, spotřeba alkoholu, situacemi podmíněná touha po kokainu
- Stimulace nAChR – souvislost s činností mozku důležitou pro udržení drogové závislosti

Crunelle et al.: **The nicotinic acetylcholine receptor partial agonist varenicline and the treatment of drug dependence: a review.** Neuropsychopharmacol. 2010 Feb;20(2):69-79

Vareniklin

- Vareniklin, parciální agonista $\alpha 4\beta 2$ nAChR a agonista $\alpha 7$ nAChR snižuje abstinenční příznaky z nedostatku nikotinu
-ale i jiných drog (alkohol), snižuje spotřebu alkoholu u potkanů
- Prevence relapsu u pacientů odvykajících od jiných drog než nikotinu (alkohol)

Crunelle et al.: **The nicotinic acetylcholine receptor partial agonist varenicline and the treatment of drug dependence: a review.** Neuropsychopharmacol. 2010 Feb;20(2):69-79

Kuřák, který pije, má o 60 % ↓
pravděpodobnost, že přestane kouřit

(Breslau et al., 1996)

Pití je rizikový faktor pro pokračující kouření

(Dawson, 2000, McClure et al., 2002)

- Tři čtvrtiny kouřících alkoholiků chtěly přestat kouřit během léčby alkoholismu, naopak ostatní nechtěli: měla by být možnost volby (Ellingstad et al., 1999), plošná intervence během detoxifikace nepřinesla významný úspěch (Gariti et al., 2002)

Alkohol a tabák

- Dvě nejčastěji užívané drogy – často stejní konzumenti (závislí)
- Tito zdvojeně závislí mívají vyšší závislost na nikotinu a mohou odvykat obtížněji
- Většina závislých na alkoholu zemře na nemoci způsobené tabákem, nikoli pitím

Littleton J, Barron S, Prendergast M, Nixon SJ.: Smoking kills (alcoholics)! shouldn't we do something about it?, Alcohol Alcohol. 2007 May-Jun;42(3):167-73

Alkohol a tabák

- Současné užívání nebo i předchozí expozice alkoholu může měnit účinky nikotinu
- Jedna droga je podnětem k touze po druhé

Littleton J, Barron S, Prendergast M, Nixon SJ.: Smoking kills (alcoholics)! shouldn't we do something about it?, Alcohol Alcohol. 2007 May-Jun;42(3):167-73

Alkohol a tabák

- U abstinujících alkoholiků je léčba závislosti na tabáku stejně úspěšná jako u jiných kuřáků (Kalman et al., 2002), nebo dokonce vyšší (Hughes et al., 2003)
- Fakt, že mají stejnou šanci přestat, ale nezkoušejí to tak často jako kuřáci bez historie alkoholismu, může mít příčinu v nízké nabídce léčby!!!! (Hughes et al., 2006)

Nekuřácká léčebna?

- Třetina alkoholiků nechtěla nastoupit léčení bez možnosti kouřit, ale jen 5 % by to odmítlo v případě dostupné NTN (Zullino et al., 2003)
- Dle očekávání přestávají během léčby alkoholismu snadněji kuřáci méně závislí na nikotinu (Karam-Hage et al., 2005)

Apolinář, alkohol a kouření

doc. Skála, pí Maťová – osobní sdělení, 2006

- 1952 – 50 lůžek, kuřácké koutky pro každou devítičlennou světnici
- V dalších letech: kouření omezeno na 4 h/den, na vyhrazených místech
- 1964 nekuřácká světnice (2.p)
- Úplný zákaz kouření (vzor: Ringenhof), obsazeno 30-35 z 50 lůžek

Kazuistika Doc. Skály

Přestat s kouřením i alkoholem najednou:

„Když začnu kouřit, běžím do Apolináře,
protože vím, že bych začal pít.“ (pacient
Doc. Skály, 1946)

Zákon 379/2005

§8, odst.c:

Zakazuje se kouřit ve vnitřních prostorech zdravotnických zařízení všech typů, s výjimkou uzavřených psychiatrických oddělení nebo jiných zařízení pro léčbu závislostí a to v prostorech, které jsou stavebně oddělené a při pobytu osob s možností větrání do prostoru mimo budovu

Zákon 379/2005

- §19

Krátká intervence:

Zdravotničtí pracovníci jsou při výkonu svého povolání povinni u osob, užívajících tabákové výrobky, alkohol nebo jiné návykové látky, provést krátkou intervenci spočívající ve včasné diagnostice škodlivého užívání.

NESPOLUPRACOVAT S TABÁKOVÝM PRŮMYSLEM

- Renomované časopisy nevezmou články
- Deklarace WHO
- Všech 7 lékařských fakult ČR
- Např. program “white coat” PM – získání lékaře k alespoň zpochybnění

A Study in Contrast

Philip Morris currently spends over \$100 million per year telling Americans how it supports, among other humanitarian causes, the Meals on Wheels program. Meanwhile, in the Czech Republic, the same company recently touted its contribution to the bodies on wheels program.

Ardie has a hot lunch date.

Thanks to the Philip Morris Companies, Ardie Collingsworth can receive a hot meal, and a visitor, almost every day. That's because Philip Morris provides grants to eliminate waiting lists for Meals on Wheels programs across the country. These grants help people like Ardie, and thousands of additional seniors who might otherwise go hungry, have a regular lunch date. In fact, over the past decade, the Philip Morris Companies have given over \$350 million in food and donations to help feed the hungry. To learn more on our efforts to fight hunger, visit philipmorris.com.

Working to make a difference.

THE PEOPLE OF THE PHILIP MORRIS COMPANIES

KRAFT **PHILIP MORRIS U.S.A.** **WILLER**

This ad appeared in *The New Yorker* in January 2001.

Sponsors: American Legacy Foundation, American Cancer Society, Campaign for Tobacco-Free Kids

Doporučení

- Aktivně se ptát pacientů na kouření – během každého klinického kontaktu, každý zdravotník
- Nabízet a doporučovat léčbu závislosti na tabáku během detoxifikace
- Respektovat možnost volby pacienta
- Dlouhodobá léčba NTN, vareniklin, psychobehaviorální podpora
- Nekuřácké prostředí v léčebnách (včetně personálu, s nabídkou léčby)

Děkuji za pozornost

EVA.KRALIKOVA@LF1.CUNI.CZ

Centrum pro závislé na tabáku III. interní kliniky 1.LF
UK a VFN, Poliklinika VFN,
Karlovo nám. 32, Praha 2, tel. 224 966 608

